Juha Jokela, ohjelmajohtaja
Tuomas Iso-Markku, vanhempi tutkija
Euroopan unioni ja strateginen kilpailu -tutkimusohjelma
Ulkopoliittinen instituutti (UPI)

Suuri valiokunta
Eduskunta

7.5.20025

E 21/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: ReArm Europe -suunnitelma

Kiitämme valiokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja toimittaa kirjallinen lausunto valtioneuvoston selvityksestä liittyen ReArm Europe -suunnitelmaan. Olemme laatineet lausunnon Tuomas Iso-Markun 14.3.2025 laatiman Ukrainan sotilaallisen tuen sekä Euroopan puolustuksen rahoittamista EU:ssa koskevaan lausuntoon (UTP 7/2025) nojaten ja sitä päivittäen.

Taustaksi
Ukrainan tukeminen sen pyrkimyksissä puolustautua Venäjän hyökkäyssotaa vastaan on perustellusti yksi EU:n keskeisimmistä ulko- ja turvallisuuspoliittisista prioriteeteistä. Sodan lopputuloksella on ratkaiseva merkitys sekä Ukrainan itsensä että Euroopan turvallisuusjärjestyksen tulevaisuuden kannalta. Samalla sota on korostanut Venäjän EU:lle ja Euroopalle muodostamaa turvallisuusuhkaa. Venäjä on sekä Ukrainassa että laajemmin Euroopassa osoittanut halunsa ja kykynsä hyödyntää laaja-alaisen vaikuttamisen keinoja EU:n etuja ja turvallisuutta uhkaavien ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteidensa ajamiseksi. Venäjän hyökkäyssodan myötä Euroopan maiden oman puolustusvalmiuden vahvistaminen on perustellusti noussut Ukrainan tukemisen ohella EU:n asialistan kärkipäähän.

Merkittävin uusi kehityskulku sekä Ukrainan sodan että Euroopan puolustuksen suhteen liittyy Yhdysvalloissa tammikuussa 2025 virkaan astuneen presidentti Donald Trumpin hallinnon linjaan. Toisin kuin edeltäjänsä, Trumpin hallinto ei ole vahvasti sitoutunut Ukrainan tukemiseen. Sen sijaan uuden hallinnon ensisijainen tavoite on päättää sota mahdollisimman nopeasti – ja tämän se näyttää olevan valmis, jopa halukas, tekemään myös Ukrainaa painostamalla ja sen kannalta epäsuotuisin ehdoin. Sen sijaan Venäjään Trumpin hallinto on toistaiseksi suhtautunut hyvinkin myötäsukaisesti: se on avannut suoran keskusteluyhteyden Venäjän johtoon sekä myötäillyt Venäjän narratiiveja sodasta. Euroopan roolin sodan päättämiseksi käytävissä neuvotteluissa Trumpin Yhdysvallat puolestaan näkee toissijaisena – siitä huolimatta, että hallinto samalla odottaa eurooppalaisten maiden kantavan päävastuun Ukrainaan tavoittelemansa rauhan turvaamisesta.

Halu päättää sota Ukrainassa liittyy Trumpin hallinnon laajempiin pyrkimyksiin vähentää Euroopan turvallisuuteen liittyviä velvoitteitaan. Vaikka myös aikaisemmat Yhdysvaltojen hallinnot ovat korostaneet, että eurooppalaisten maiden olisi panostettava vahvemmin puolustukseensa ja tehtävä enemmän oman turvallisuutensa eteen, Trumpin hallinnon näkemykset ovat huomattavasti radikaalimpia. Trump on vaatinut eurooppalaisia maita nostamaan puolustusmenojaan jopa viiteen prosenttiin niiden bruttokansantuotteesta sekä väläytellyt mahdollisuutta, että Yhdysvallat ei puolustaisi sellaisia maita, jotka eivät hallinnon näkökulmasta suhtaudu puolustukseensa riittävän vakavasti. Ei ole myöskään poissuljettua, että Yhdysvallat alkaisi pienentää sotilaallista läsnäoloaan Euroopassa.

Kaiken kaikkiaan Trumpin hallinnon retoriikka ja toimet Ukrainan sodan ja Euroopan puolustuksen suhteen ovat johtaneet siihen, että monet eurooppalaiset maat näyttävät nopeasti muuttaneen arviotaan Yhdysvaltojen luotettavuudesta ja liittolaisuudesta. Jopa maat, joilla on vahvoja transatlanttisia refleksejä – kuten Saksa ja Puola – ovat aloittaneet varautumisen tilanteeseen, jossa Euroopan puolustuksesta ja Ukrainan tukemisesta on huolehdittava ilman Yhdysvaltojen panosta ja tukea. Siitä todisteena ovat esimerkiksi Saksan uuden liittokanslerin Friedrich Merzin sekä Puolan hallituksen avoin suhtautuminen ajatukseen Ranskan ydinasepelotteen eurooppalaisen ulottuvuuden vahvistamisesta. Aiemmin sekä Saksa että Puola ovat olleet hyvin varovaisia käymään tämänkaltaisia keskusteluita ja korostaneet Yhdysvaltojen ja Naton ensisijaisuutta Euroopan puolustuksen takaajina.

Juuri Yhdysvaltojen hallinnon merkittävästi aikaisemmasta poikkeava – vaikkakin osittain edelleen epäselvä ja epävarma – linja luo sen taustan, jota vasten EU on viime aikoina keskustellut ja tehnyt esityksiä Ukrainan tuen sekä Euroopan puolustuksen vahvistamisesta ja rahoittamisesta. Lähtöajatuksena on, että parhaassakin skenaariossa Yhdysvaltojen panos sekä Euroopan puolustukseen että Ukrainan tukemiseen on vähenemässä ja pahimmillaan molemmista on huolehdittava kokonaan ilman Yhdysvaltoja, äärimmäisessä tapauksessa jopa Yhdysvaltojen näkemysten ja tahdon vastaisesti.

ReArm Europe -suunnitelma

Viimeaikaisen Euroopan puolustukseen liittyvän rahoituskeskustelun merkittävin asiakokonaisuus on Euroopan komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin 3. maaliskuuta 2025 esittelemä ReArm Europe -suunnitelma, jolle Eurooppa-neuvosto antoi alustavan poliittisen siunauksensa kokouksessaan 6. maaliskuuta 2025. Suunnitelmaa ja siihen liittyviä esityksiä on avattu tarkemmin Euroopan puolustuksen valkoisessa kirjassa, rahoitusvälinettä koskevassa asetusehdotuksessa, finanssipoliittisiin sääntöihin liittyvässä tiedonannossa ja koheesiopolitiikkaan liittyvissä ehdotuksissa. ReArm Europe -suunnitelma koostuu viidestä eri rahoitusmuodosta, mutta sen pääpaino on kahdessa ensimmäisessä, joiden avulla olisi komission laskelmien mukaan mahdollista mobilisoida jopa 800 miljardia euroa sekä Euroopan oman puolustuksen vahvistamiseksi että Ukrainan tukemiseksi. Lukuun on kuitenkin syytä suhtautua varauksella, sillä komission mainitsemaa 800 miljardia ei sellaisenaan vielä ole olemassa.

Suunnitelman ensimmäinen ja potentiaaliselta rahalliselta arvoltaan merkittävin kohta liittyy jäsenvaltioiden kansallisen taloudellisen liikkumavaran lisäämiseen. Komissio esittää, että EU:n finanssipoliittisia sääntöjä höllennetään väliaikaisesti niihin kuuluvaa kansallista poikkeuslauseketta

hyödyntämällä. Tämä tarkoittaisi, että (yksittäisten) jäsenvaltioiden olisi halutessaan mahdollista tietyllä etukäteen määritellyllä ajanjaksolla (esityksen mukaan neljä vuotta) poiketa niille määritellyltä ”nettomenopolulta” voidakseen vastata poikkeuksellisiin olosuhteisiin. Käytännössä jäsenvaltiot voisivat väliaikaisesti tehdä merkittäviä lisäpanostuksia puolustukseensa ilman, että näitä laskettaisiin mukaan kyseisten jäsenvaltioiden budjettialijäämää ja velkakestävyyttä arvioitaessa. Jos jokainen jäsenvaltio käyttäisi näin syntyvää liikkumavaraa hyväkseen lisäämällä puolustusmenojaan keskimäärin 1,5 prosenttia bruttokansantuotteestaan, tämä tarkoittaisi komission laskelman mukaan yhteensä 650 miljardin lisäsatsauksia puolustukseen EU-alueella.

Yhdymme valtioneuvoston selvityksen kantaan, jonka mukaan kansallisen taloudellisen liikkumavaran lisääminen on Euroopan puolustuksen kokonaisuuden kannalta perusteltu toimi. Ylivoimaisesti suurin osa Euroopassa käytettävistä puolustusmäärärahoista on peräisin jäsenvaltioiden kansallisista budjeteista ja myös niiden käytöstä päätetään ensisijaisesti kansallisella tasolla. Nopein ja selkein tapa lisätä eurooppalaisia puolustusinvestointeja on siis nimenomaan kansallisen tason toimia vauhdittamalla. Haluamme kuitenkin kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että tällöin kaikki on loppujen lopuksi kiinni jäsenvaltioista itsestään. Ei ole itsestään selvää tai varmaa, että kaikki niistä ovat edelleenkään yhtä halukkaita kasvattamaan puolustusmenojaan – eikä kaikkien ole pitkäaikaisen velkakestävyyden näkökulmasta niin tarkoituksenmukaista tehdäkään.[1] Kaikkein suurin merkitys yksittäisistä jäsenvaltioista on tässä suhteessa Saksalla, sillä sen on laskettu voivan merkittävästi lisätä julkista velanottoaan ilman, että sillä olisi huomattavia negatiivisia vaikutuksia maan kasvunäkymiin.[2] Saksan suhtautumisesta nykyisen Euroopan turvallisuustilanteen vakavuuteen kertoo se, että vain kolme viikkoa helmikuussa käytyjen liittopäivävaalien jälkeen Saksassa ajettiin läpi perustuslakiin kirjatun velkasäännön uudistus (vielä vanhoilla liittopäivillä), joka mahdollistaa puolustusmenojen mittavan kasvattamisen.

Vaikka kansallisten puolustusbudjettien kasvattamiseen tähtäävät toimet ovat tarpeellisia ne eivät sinänsä auta ratkaisemaan toista Euroopan puolustukseen liittyvää perusongelmaa: Jäsenvaltiot käyttävät puolustusbudjettinsa Euroopan puolustuksen kokonaisuuden kannalta tehottomasti. Siitä huolimatta, että eurooppalaiset maat tekevät puolustusyhteistyötä Natossa, EU:ssa ja lukuisissa eri maaryhmissä, puolustusta lähestytään ja suunnitellaan edelleen ensisijaisesti kansallisista lähtökohdista. Tämä tarkoittaa, että EU:n jäsenvaltiot eivät koordinoi riittävästi hankintojaan ja pyri tehokkaaseen keskinäiseen työnjakoon, eivätkä ne myöskään pysty hyödyntämään hankinnoissa tai puolustusteollisuudessaan (ja uusien puolustusteknologioiden kehityksessä) suurempien volyymien tuomia skaalaetuja. Lisäksi liikkumavaran luominen kansallisten hankintojen mahdollistamiseksi jättää osin avoimeksi kysymyksen hankintojen suuntautumisesta Euroopan puolustusteollisuuteen. Jäsenvaltioita *kehotetaan* asettamaan etusijalle eurooppalainen teollisuus ja palveluntarjoajat, koska pyrkimyksenä on vähentää (ei lisätä) nykyisiä riippuvuuksia. Missä määrin näin tulee tapahtumaan, on nähdäksemme edelleen pitkälti kansallisessa harkinnassa. Myös Saksan ennakoitujen mittavien

[1] Guttenberg, Lucas ja Nils Redeker (2025), “How to defend Europe without risking another euro crisis.” Policy Brief. Hertie School – Jacques Delors Centre / Bertelsmann Stiftung.
[2] Storbeck, Olaf (2025), ”Germany can spend almost €2tn without harming growth, economists say.” Financial Times. 10.3.2025. https://www.ft.com/content/fd0cfe7e-3fc9-4218-9266-d19ad2954d4e.

puolustushankintojen kohdalla on nostettu esiin huoli Saksan hankintojen mahdollisesta kohdentumisesta Saksan puolustusteollisuuteen, mikä voisi jopa lisätä Euroopan puolustusmarkkinoiden fragmentaatiota.[3]

Tästä näkökulmasta on järkevää, että komission ReArm Europe -suunnitelma sisältää myös komission liikkeelle laskemilla velkakirjoilla rahoitettavan 150 miljardin osuuden. Komission esittämää Euroopan turvallisuustoimivälinettä (niin kutsuttu SAFE-rahoitusväline) voitaisiin käyttää useampien jäsenvaltioiden yhdessä tekemiin hankintoihin ja Euroopan puolustusta laajemmin hyödyttäviin yhteishankkeisiin, kuten ilma- ja ohjuspuolustuksen kehittämiseen, pitkän kantaman aseisiin, ohjuksiin ja ammuksiin sekä drooneihin. Lisäksi komissio mainitsee kyberpuolustuksen ja sotilaallisen liikkuvuuden – ja painottaa erikseen, että yhteishankinnoilla EU-maat voisivat myös vahvemmin tukea Ukrainaa.

Tähänkin rahoitusmuotoon liittyy luonnollisesti avoimia kysymyksiä ja mahdollisia heikkouksia. Vaikka komission ottama velka tulee useimmille jäsenvaltioille niiden omaa kansallista velanottoa edullisemmaksi, on jälleen kerran jäsenvaltioiden omista prioriteeteista ja valinnoista kiinni, ovatko ne halukkaita tarttumaan komission tarjoamaan velkarahaan. Näin ei väistämättä ole, sillä esimerkiksi komission Covid-19-pandemian taloudellisten haittavaikutusten torjumiseksi tehtyyn elpymis- ja palautumistukivälineeseen allokoituja varoja ei ole edelleenkään kokonaisuudessaan käytetty. Merkittävänä erona elpymis- ja palautumistukivälineeseen on se, ettei uusi väline sisällä avustuksia vaan ainoastaan lainarahoitusta, jota ei ole ennalta jyvitetty jäsenvaltioiden kesken. Keskeinen ero on lisäksi se, että rahoituksen saaminen edellyttää vähintään yhden toisen jäsenvaltion, ETA:n EFTA-valtion tai Ukrainan osallistumista hankintaan. Tämän lisäksi rahoitettaviin hankintoihin voisivat osallistua EU:n ehdokasmaat, potentiaaliset ehdokasmaat, tai muu kolmas maa, jonka kanssa EU on sopinut turvallisuus- ja puolustuskumppanuudesta (nykyisin Norja, Moldova, Etelä-Korea, Japani, Albania ja Pohjois-Makedonia). Lainarahoitus olisi avoinna vain EU:n jäsenvaltioille, muiden osallistuessa hankintoihin omalla rahoituksella.

Tehokkaan yhteisen puolustusrahoitusinstrumentin kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot pystyisivät keskenään suunnittelemaan ja sopimaan, mihin ne rahaa aikovat käyttää, jotta se voitaisiin oikeasti tehdä Euroopan puolustuksen kokonaisuuden kannalta perustellulla tavalla. Esityksen mukaan jäsenvaltiot esittävät komissiolle tavoittelemansa lainarahoituksen määrän ja myöhemmin tarkemmat investointisuunnitelmansa. Komissio arvioi suunnitelmat, tekee täytäntöönpanopäätökset ja rahoitussopimukset. Menettely kasvattaisi komission roolia Euroopan puolustushankkeiden koordinoimisessa. Mikäli jäsenvaltiot ovat valmiita hyväksymään komission kasvavan roolin, ratkaistavaksi jää instrumentin suhde EU:n puitteissa tehtävään puolustusyhteistyöhön sekä Naton puolustussuunnitteluun.

[3] Zettelmeyer, Jeromin (2025), “What does German debt brake reform mean for Europe?” Bruegel Newsletter, https://www.bruegel.org/newsletter/what-does-german-debt-brake-reform-mean-europe

Esityksen mukaan hankintojen komponenttien kustannuksista vähintään 65 % tulisi olla tuotettu EU:ssa, ETA:n EFTA-valtioissa tai Ukrainassa. Arviomme mukaan esitettyyn vaatimukseen on vaikuttanut yhtäältä tunnistettu tarve kehittää Euroopan puolustusvälineteollisuutta tiedossa olevien uhkakuvien valossa ja toisaalta pyrkimys taata puolustusmateriaalin nopea saatavuus.

Turvallisuustukivälineen kohdalla kiinnittäisimme huomiota kahteen Euroopan puolustuksen kannalta keskeiseen seikkaan. Ensiksi Ukrainan osallistaminen yhteishintoihin on toivottavaa ja perusteltua sekä Ukrainan että Euroopan turvallisuuden kannalta. Lukuisien turvallisuuspoliittisen arvioiden valossa Ukrainan puolustuskyvyn vahvistamisen mahdollistaminen sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä on edellytys oikeudenmukaiselle ja kestävälle rauhalle Ukrainassa ja siten Euroopan turvallisuuspoliittiselle vakaudelle. Lisäksi neljättä vuotta puolustussotaa käyvässä Ukrainassa on laaja-alaista näkemystä ja tietotaitoa puolustuksen tarpeista, asetuotannosta ja puolustusjärjestelmistä. Toiseksi huomionarvoista on se, että Isolla-Britannialla ei (ainakaan toistaiseksi) ole uuden välineen yhteishankintoihin osallistumisen mahdollistavaa järjestelyä EU:n kanssa. Britannian osallistumisen mahdollistaminen olisi perusteltua Euroopan puolustuksen kokonaisuuden, maan mittavan puolustusteollisuuden ja skaalaetujen valossa.

ReaArm Europe -suunnitelman kolmantena toimena komissio pyrkii löytämään nykyisen EU:n rahoituskehyksen sisältä rahaa, joka voitaisiin uudelleenohjata puolustukseen. Komissio mainitsee erikseen EU:n koheesiorahoituksen, jota jäsenvaltiot voisivat ohjata uusiin strategisiin painopisteisiin, mukaan lukien puolustus. Mahdollisuus koheesiorahoituksen uudelleen suuntaamiseen on tervetullut uudistus. Päätökset olisivat kuitenkin jäsenvaltioiden käsissä ja jo suunnitelluista käyttötarkoituksista voi olla vaikea irtautua. Arviomme on, että nykyisen EU-budjetin sisältä ei välttämättä löydy enää merkittäviä uusia varoja puolustukseen (pois lukien Euroopan turvallisuustoimiväline). Sen sijaan mahdollisuudet investoida puolustushankkeisiin noussevat keskeiseksi kysymykseksi jo kesällä, kun EU:ssa aletaan valmistella unionin uutta monivuotista rahoituskehystä komission esityksen pohjalta.

Komission ReArm Europe -suunnitelmassa esitetään myös toimia, joilla pyritään edistämään yksityisen pääoman liikkeelle saattamista nk. säästö- ja investointiunionia vauhdittamalla sekä Euroopan investointipankin hyödyntämistä puolustuksen rahoituksessa. ReArm Europe -suunnitelman esittelyn yhteydessä näihin viitattiin vain lyhyesti, samoin valtioneuvoston selvityksessä toimet jäävät maininnan tasolle osin siksi, että niistä odotetaan edelleen lisäesityksiä.

Muut esitykset ja mahdolliset aloitteet

Komission ReArm Europe -suunnitelman lisäksi julkisessa keskustelussa on ollut esillä muunlaisiakin mahdollisuuksia vahvistaa Euroopan puolustusta. Vaikka Ukrainan tukeminen sisältyy ReArm Europe -suunnitelman tavoitteisiin, Ukrainan tarpeet ovat vielä muuta Eurooppaa kiireisempiä, joten erityisen Ukrainan puolustustarpeisiin keskittyvän rahoitusvälineen käyttöönotto on ollut keskusteluissa perustellusti mukana. Ukrainan tilanne rintamalla on ollut vaikea, ja aikaikkuna sen neuvotteluaseman vahvistamiseksi voi olla auki enää lyhyen aikaa, joten erityisesti aseellisen tuen toimittaminen etupainotteisesti olisi tarpeellista. Euroopassa on lisäksi edelleen syytä varautua Ukrainan tukemiseen pitkäkestoisesti. Mikäli tulitauko saadaan aikaiseksi, Euroopan odotetaan osallistuvan merkittävällä

tavalla Ukrainan turvallisuusjärjestelyyn. Jos tulitaukoa ei saada aikaiseksi, Euroopan on varauduttava skenaarioon, jossa Yhdysvaltojen kiinnostus ja tuki Ukrainalle hiipuu.

Toiseksi EU-maiden ja Ison-Britannian on kerrottu keskustelleen muun muassa puolustusalaan keskittyvän Rearmament Bankin – jonkinlaisen puolustuspankin tai -rahaston – perustamisesta.[4] Aloitteen merkitys olisi erityisesti siinä, että se sitoisi EU:n ulkopuolisen mutta sekä Ukrainan tukemisen että Euroopan puolustuksen kannalta keskeisen Ison-Britannian tiiviisti mukaan rahoituspuoleen. Britannian aloitteesta on uutisoitu myös osin kilpailevana aloitteena Euroopan turvallisuustoimimekanismille.[5] Britannian aloitteellisuutta saattaa selittää huoli puolustushankintojen rahoitukseen (ja suunnitteluun) liittyvän eurooppalaisen kehityksen ulkopuolelle jäämisestä. EU:n ja Ison-Britannian on ennakoitu olevan lähiaikoina valmiita allekirjoittamaan turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyösopimuksen, joka mahdollistaisi Britannian kanssa tehtävän yhteistyön Euroopan turvallisuustoimimekanismin puitteissa.[6]

Kolmanneksi talouteen keskittyvän ajatushautomo Bruegelin tutkijat ovat esittäneet erityisen Euroopan puolustusmekanismin (eng. European Defence Mechanism) luomista.[7] Mekanismi perustettaisiin hallitusten välisesti samalla tavalla kuin yhteisvaluutta euron vakauttamiseksi perustettu Euroopan vakausmekanismi aikoinaan. Se toimisi yhteiseurooppalaisena puolustushankintojen suunnittelijana, rahoittajana ja tarvittaessa puolustusjärjestelmien ja -materiaalien omistajana. Mekanismi olisi avoinna myös EU:n ulkopuolisille valtioille, kuten Britannialle ja siirtymäjärjestelyn puitteissa myös Ukrainalle. Mekanismi voitaisiin rakentaa halukkaiden ja kyvykkäiden (sekä keskeiset strategiset päämärät jakavien) eurooppalaisten maiden varaan ja sen toimintakyky voitaisiin taata rahoitusosuuteen sidotulla enemmistö- tai määräenemmistöpäätöksenteolla. Mekanismin tavoitteisiin kuuluisi myös yhteisten puolustusvälinemarkkinoiden luominen mukaan lähtevien maiden puitteissa. Mikäli mekanismista tulisi merkittävä puolustushankintojen rahoittaja ja ohjaaja se saattaisi toimia kannustimena niille maille, jotka eivät välttämättä näe puolustusmenojen lisäämistä yhtä tärkeäksi kuin esimerkiksi monet Venäjän rajanaapureista. Mekanismin todetaan olevan osittain päällekkäinen EU:n ja Naton rakenteiden kanssa ja väistämättä eteen tulevaa koordinaatiotarvetta avataan esityksessä suppeasti. Lisäksi on epäselvää, kuinka nopealla aikataululla ja kuinka laajana mekanismi voitaisiin perustaa ja ottaa käyttöön.

[4] Tamma, Paola, Henry Foy, George Parker ja Sam Fleming (2025), ”EU and UK in talks about Europe-wide defence funding amid fear of US pullback.” Financial Times. 24.2.2025. https://www.ft.com/content/1a828a79-2bf1-4e3d-9136-83f110315645.

[5] Sorgi, Gregorio ja Giovanna Faggionato (2025), “ UK joined European officials at secret dinner to plot radical rearmament fund.“ Politico 3.4.2025. https://www.politico.eu/article/uk-eu-defense-fund-arms-investment-procurement/

[6] Tidey, Alice ja Shona Murray (2025), “EU-UK defence pact could be main deliverable of upcoming London summit.” Euronews 30.4.2025. https://www.euronews.com/my-europe/2025/04/30/eu-uk-defence-pact-could-be-main-deliverable-of-upcoming-london-summit

[7] Wolff, G., A. Steinbach ja J. Zettelmeyer (2025), “The governance and funding of European Rearmament.” Policy Brief 15/2025, Bruegel. https://www.bruegel.org/sites/default/files/2025-04/PB%2015%202025_1.pdf; ks. Vihriälä, Vesa (2025), ” Keskustelunavaus Euroopan puolustusmekanismista”. Vesa Vihriälä Blogi. https://www.vesavihriala.fi/2025/04/keskustelunavaus-euroopan-puolustusmekanismista/

ReArm Europe -suunnitelmalle rinnakkaiset ideat ja aloitteet linkittyvät keskusteluun joustavan (tai eriytyvän) integraation tarpeesta Euroopan ja EU:n turvallisuusuhkiin vastaamiseksi. Integraation historian valossa joustavan integraation tarve on noussut poliittiseen keskusteluun suurien Euroonpa integraatioon liittyvien uudistustarpeiden yhteydessä, jolloin koko unionin puitteissa eteneminen on osoittautunut poliittisesti epävarmaksi tai liian hitaaksi prosessiksi. Halukkaiden (ja kyvykkäiden) piirissä etenemisen mahdollisuuden esillä pitäminen on usein nähty myös keinona lisätä poliittista painetta yhteisiin EU-ratkaisuihin. EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkojen saralla hallitustenvälisyyttä painottava päätöksentekomenettely ja kansallinen toimivalta erityisesti puolustuksessa ovat puolestaan korostaneet joustavan yhteistyöhön merkitystä, ja sen vaikutukset on arvioitu pääsääntöisesti EU:n kannalta positiivisiksi, mikäli joustava yhteistyö nojaa unionin yhteisiin arvoihin ja (pitkäaikaisiin) ulko- ja turvallisuuspoliittisiin kantoihin.[8]

Vaikka ReArm Europe -suunnitelmasta saavutettu alustava sovinto on vahva osoitus uudesta dynamiikasta Euroopan puolustuksessa ja EU:n puolustusulottuvuudessa, joustavaa integraatiota indikoivien aloitteiden mahdollisuuksien tarkempi arvioiminen on perusteltua. Euroopan puolustuksen kannalta on keskeistä mahdollistaa unionin ulkopuolisten halukkaiden ja kyvykkäiden eurooppalaisten demokratioiden mukana olo Euroopan puolustuksen vahvistamisessa. Tämän lisäksi unionin puitteissa on syytä harkita avoimesti Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen vahvistamista sellaisten järjestelyiden puitteissa, joka mahdollistavat etenemisen nopeasti, määrätietoisesti ja tehokkaasti myös joidenkin EU:n jäsenvaltioiden vastustuksesta huolimatta.

Lopuksi

ReArm Europe -suunnitelmaan ja laajemmin Euroopan puolustushankkeiden suunnitteluun ja rahoitukseen liittyvässä keskustelussa on arviomme mukaan edelleen paljon avoimia kysymyksiä. Nämä koskevat sekä eri rahoitusmuotojen yksityiskohtia kuin laajempia periaatteellisia asioita, kuten:

> -Missä määrin rahoitusta ohjataan ennen kaikkea eurooppalaisen puolustusteollisuuden vahvistamiseen? Vai edetäänkö saatavuus, toimitusnopeus tai suorituskyky edellä, jolloin kyseeseen voisivat jatkossakin tulla EU:n ulkopuoliset toimittajat, mukaan lukien Yhdysvallat?
>
> -Miten löydetään oikea tasapaino Euroopan pitkänaikaisten suorituskykypuutteiden kattamisen ja tulevaisuuden puolustusteknologioihin investoimisen välillä?
>
> -Miten huolehditaan siitä, että kansallisella ja EU-tasolla mobilisoitavia varoja käytetään tehokkaasti ja järkevästi?

[8] Siddi, M., Tyyne Karjalainen ja Juha Jokela (2022), ”Differentiated Cooperation in the EU’s Foreign and Secuory Policy.” International Spectator 57(1): 107-123.

-Miten jäsenvaltiot suhtautuvat Euroopan komission mahdollisesti kasvavaan rooliin puolustuskysymyksissä? Ja miten turvataan riittävä koordinaatio EU:n puolustusyhteistyön rakenteiden kanssa?

-Miten uudet rahoitusvälineet saadaan parhaiten vastaamaan Euroopan maiden kollektiivisiin tarpeisiin, jotka on pääosin määritelty Natossa? Miten EU:n ja Naton välistä suhdetta ja yhteistyötä Euroopan puolustamisen vahvistamisessa kehitetään?

-Mikä tulisi olla joustavan yhteistyön (mukaan lukien halukkaiden ja kyvykkäiden koalitioiden ja niiden puitteissa mahdollisesti perustettavien välineiden) rooli Euroopan puolustuksen rahoituksen vahvistamisessa?

Suomen linja suhteessa viimeaikaisiin puolustuskeskusteluihin on ollut lähtökohtaisesti hyvä ja toimiva: avoin, positiivinen ja pragmaattinen, myös tiettyjä omia painotuksia mukaan tuoden. Nähdäksemme valtioneuvoston selvityksessä määritellyt Suomen kannat tukevat tätä linjaa hyvin. Suomen kannalta on perusteltua, että koko Eurooppa panostaa puolustukseensa – tämä tarkoittaa myös, että uusista puolustusresursseista ei tarvitse käydä nollasummapeliä. Suomen on toki perusteltua tavoitella potista varoja omiin hankkeisiinsa, mutta Suomen kansallista saantoa ja etua ei ole tarpeen eikä ehkä edes hyödyllistä korostaa joka käänteessä, vaan olennaista on, että edistystä saavutetaan laajalla rintamalla. On aiempaa tärkeää, että Suomi tuo esiin omaa näkemystään siitä, millaisiin suorituskykyihin ja asioihin Euroopan olisi kokonaisuutena syytä panostaa – mitkä ovat esimerkiksi niitä suorituskykyjä, joita Euroopan pelotteen ja puolustuksen kannalta välttämättä tarvittaisiin, mutta joiden hankkiminen ja/tai kehittäminen ylittää kansalliset voimavarat? Omassa sotilaallisten suorituskykyjen hankinta- ja kehitystyössä Suomen on jatkossa pohdittava tarkemmin sitä, kuinka tärkeä strateginen tavoite puolustusmateriaalin eurooppalaisuus on nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tähän mennessä Suomen sitoutuminen eurooppalaisen puolustusteollisen pohjan vahvistamiseen on ollut enemmän poliittinen kuin konkreettinen.